

Publicat el 28-10-2007 a "Levante - EMV".

"Els catàlegs prestaran l'adequada protecció, mitjançant la qualificació com a béns immobles de rellevància local [...] a les mostres més representatives i valuoses de l'arquitectura popular i del patrimoni arquitectònic industrial del terme municipal." Art. 50.3 primer incís, Llei 4/1998 del Patrimoni Cultural Valencià (text de la Llei 5/2007, Modificació de l'anterior).

Magnicidi industrial al Parc Central

Josep Maria Sancho i Carreres *

Resulta evident. No totes les classes de patrimoni arquitectònic desperten la mateixa emoció i estima sociocultural, handicap que afebleix l'empenta necessària per tal de garantir-ne la conservació i procurar-ne la rehabilitació. Tampoc gaudeixen totes de la mateixa força icònica, material o artística que els castells, les esglésies o els palaus. Algunes, fins i tot pateixen l'estigmatització de l'ús que han acollit. Així ocorre amb bona part del patrimoni arquitectònic industrial. La cita que precedeix aquestes lletres seria una resposta, de caire més testimonial que pràctic, a certa 'mala consciència' al respecte.

Al *Cap i Casal* no partim de zero en l'atenció d'un patrimoni que està amortitzant-se a la carrera. Comencem a tenir nombrosos exemples, uns més encertats i d'altres més qüestionables, de valorització i reús d'edificis que el Pla General de 1988 va saber catalogar en un moment històric de major compromís cultural. Ara estem en plena època de realitzacions on les prestigiades -*Abastos*, els Escorxadors o el Dipòsit de les Aigües- conviuen amb la manca de rigor i els excessos edificatoris d'aquelles que es presenten, sense cap inhibició -la Presó Model o *Tabacalera*-, com un simple peatge d'operacions immobiliàries a l'ús. En fi, un panorama ambivalent.

D'altra banda, encara romanen escandaloses llacunes de catalogació i protecció. Algunes 'tenen premsa', el cas de l'increïble fulletó de 'La Ceramo', camí d'enfonsar-se, el de les naus de 'La Cross', primer devastades i ara 'martiritzades' en nom del catolicisme o el de les naus del popular Greenspace, d'incert futur. Però n'hi ha d'altres que sols tenen ressò en la secció de successos i acaben per engrossir la nòmina de sucumbits davant la indiferència general, com 'Cámaras Beccari' o la central lletera 'El Prado'. En aquest apartat és on hem d'incloure el magnicidi que, sota la capa equívoca del Parc Central, està a punt de consumir-se: l'arrabassament íntegre del pol industrial més important que ha tingut aquesta ciutat, del territori valencià i ben reeixit a escala espanyola, com ha estat el de l'antic Camí Reial, a tocar de la Creu Coberta i a la vora oest de les vies del ferrocarril.

En efecte, l'operació 'Parc Central', filla tardana del 88 que ha de revolucionar l'articulació i dotació del centre de la ciutat, ve a concretar-se vint anys després amb massa punts foscos. Entre ells la desaparició, llevat

d'un fumeral, de tota l'herència industrial situada al voltant dels terrenys ferroviaris. Ens preguntem si s'ha de sacrificar en benefici de l'operació o si, simplement, no atresora cap vàlua.

La primera pregunta ha estat contestada per l'Ajuntament quan ha eximit (!) als poderosos, entre ells la caixa 'valenciana' per excel·lència, de cap contribució al respecte. La segona té una silenciosa resposta, via web oficial www.cult.gva.es/dgpa/, per part de la Generalitat. 'Cervezas El Turia', la 'Farinera Berenguer', 'Hierros Mateu', els 'Tallers Devís-Noguera, MACOSA', la 'Caserna d'Artilleria'... reben una merescuda ressenya literal i fotogràfica en la inventariació, industrial i militar, del patrimoni immoble etnològic, mentre l'obligatòria revisió del catàleg urbanístic, sempre pendent, no vol ni parlar-ne.

Les dades i imatges *penjades* a internet són prou més que indicis d'una rellevància digna de protecció. Per exemple, la Caserna d'Artilleria fou un recinte industrial, esdevingut fàbrica d'armament de l'exèrcit republicà i reconvertit en quarter pel franquisme, una 'petita ciutat' de 7 ha, amb carrers arbrats i pavellons, dependències i naus, unes utilitàries i d'altres excepcionals, habilitables per a multitud d'usos. 'Hierros Mateu' inclou un cobert gegantí de 160 x 24 m i un repertori de ponts-grua de diferents èpoques. Les 6 ha de MACOSA permeten una tesi doctoral com es desprén de la sòlida publicació "*Devís, MACOSA, Alstom. Historia gràfica de una industria valenciana (1891-2001)*", editada en 2002 per CCOO-PV i del seguit de naus de gran qualitat, distinta època, dimensions i tècniques constructives que s'han sumat des de 1922, moment en què l'empresa compra eixos terrenys i es dedica a fabricar material ferroviari, amb una producció -màquines de tren, primer de vapor i després elèctriques- orgull de la indústria valenciana, com l'exposició "*Dos Segles d'Industrialització a la Comunitat Valenciana*", que es pot visitar fins al dia 2 de desembre al MUVIM, deixa ben palés.

Precisament els Tallers Devís-Noguera són protagonistes de nombroses imatges i panells d'aquesta exposició. El dedicat als transports, afirma literalment: "*La indústria del ferrocarril compta, a més, amb una singular història fabril, la del complex industrial fundat per Miguel Devís i José Noguera en 1891, que va donar lloc a un dels tallers espanyols més importants en la construcció de material ferroviari, un lideratge que es va consolidar amb la seua transformació en MACOSA a partir de 1947 i amb l'impuls actual Vossloh, des de la factoria valenciana de la qual s'exporta, inclús als Estats Units, unitats de ferrocarrils metropolitans i tramvies urbans*". Volen dir-nos que de tot açò no deixaran ni les cendres? Quan fa pocs dies el Degà dels Enginyers Industrials (*Compartir el Conocimiento*, Levante-EMV, 07-10-2007) escrivia "*A pesar de que son escasas las piezas y máquinas conservadas, todavía es posible reconstruir sus trazos fundamentales y, sobre todo, aún llegamos a tiempo para recuperar y conservar la memoria y la riqueza de nuestra historia industrial*", es quedava curt en les seues pretensions. Aquesta riquesa concerneix també l'arquitectura, en bona mida d'enginyeria, que encara tenim en peu i en disposició de ser valoritzada i reutilitzada, convertida en memòria viva d'aquest passat, l'orgull del qual ara es reivindica.

Contràriament, el planejament municipal menysprea eixa vàlua, ignora les equilibrades experiències assajades en altres factories, per exemple, les d'AEG a Berlín, i sols pensa en la plantació anacrònica de blocs seriatos que trencaran, a més a més, la definició d'un carrer, com és el de Sant Vicent Màrtir, que té dret a preservar la seua escala i caracterització. Per si això no és prou, l'empresa pública "Valencia Parque Central Alta Velocidad 2003, S.A.", participada pel Govern d'Espanya, la Generalitat i l'Ajuntament, s'ofereix de botxí, entre aplaudiments d'un veïnat fart de la marginalitat i la inseguretat provocades per la inhibició dels propietaris privats. Ella s'encarregarà d'enderrocar unes architectures ajusticiades al marge de la Llei.

El món a l'inrevés. RIP i amén?

* Arquitecte-Urbanista, especialitzat en patrimoni arquitectònic

Fitxer baixat de <http://www.terracritica.org>